

KIRJALLINEN KYSYMYS 627/2001 vp

Ammattilentäjäkoulutuksen epäselvyydet

Eduskunnan puhemiehelle

Helsingin Sanomat kertoi 9.5.2001 ammattilentäjäkoulutuksen alkavan Porissa jo ensi vuoden alussa, mikäli valtiovarainministeriön lisäbudjetti menee läpi eduskunnassa. Koulutuksen järjestävät yhdessä valtio ja Finnair, kumpikin 49,5 prosenttia osuuksilla. Porin kaupungille jää yhden prosentin omistusosuudella varsin pieni rooli osakeyhtiössä.

HS:n mukaan yhden lentäjän koulutus tulisi maksamaan vuodessa noin 800 000 markkaa. Oppilaan osuus kustannuksista olisi 50 000 markkaa vuodessa lukukausimaksuna. Yksityisellä puolella sama koulutus pystytään kuitenkin järjestämään yli puolet edullisemmin. Sen paremmin valtio kuin Finnairkaan ei ole käsittäkseni ollut yhteydessä yksityisen puolen koulutuspalvelujen tarjoajiin uutta ammattilentäjäkoulutusta suunnitellessaan. Tämä onkin varsin erikoista, koska toimintavalmiudet kalustoiheen ja ammattitaitoisine opettajineen omaavia koulutuksen tarjoajia olisi varmasti kiinnostanut yhteistyö tämän hankkeen kanssa. Jopa niin, että nyt Finnairin ja valtion hanke — jota on perusteltu mm. lentäjäpulalla — olisi voitu toteuttaa jo olemassa olevin resurssein, jos vain olisi ymmärretty hankkiutua yhteistyöhön yksityisen puolen kanssa.

Ihmetystä herättää lisäksi se, että valtion ja Finnairin ammattilentäjäkoulutus maksaa noin 800 000 markkaa vuodessa, kun yksityisellä puolella päästään 300 000 markan vuosikustannuksiin. Koulutuksen laadulla asiaa tuskin voidaan selittää.

Toinen ammattilentäjäkoulutukseen liittyvä epäselvyys koskee koulutuksen arvonlisäverokäytäntöä. Nykyisen lainsäädännön perusteella arvonlisäveroa ei peritä koulutuspalveluilta, joilla tarkoitetaan yleissivistävää ja ammatillista koulutusta, korkeakouluopetusta sekä taiteen perusopetusta, jota lain nojalla järjestetään tai jota lain nojalla avustetaan valtion varoin (arvonlisäverolaki 40 §). Sen sijaan yksityisen tahon järjestämästä koulutuksesta, joka ei ole perus- tai muu lakisääteisesti tuettu koulutusmuoto, joudutaan maksamaan arvonlisävero. Tämä on ristiriidassa perustuslain 6 ja 16 §:n kanssa.

Kansalaisen subjektiivisena oikeutena tulisi olla vapaus valita yksityisen ja julkisen koulutusmuodon välillä. Jos kansalainen valitsee yksityisen koulutusmuodon, joka ei nauti valtion tukea, joutuu hän maksamaan kurssimaksujen lisäksi ALV-osuutensa, kun taas julkisella puolella vastaavaa koulutusta järjestävä ammatillinen tai muu koulutuspalvelun tuottaja ei ole velvollinen suorittamaan arvonlisäveroa. Nykyisellään laki asettaa yksityisen ja julkisen tahon antaman saman koulutuksen eriarvoiseen asemaan perimällä yksityiseltä koulutuksen järjestäjältä arvonlisäveron. Käytännössä tämä arvonlisävero siirtyy opiskelijan maksettavaksi. Tilanne loukkaa opiskelijan oikeusturvaa.

Konkreettisenä esimerkkinä opiskelijoiden eriarvoisesta kohtelusta yksityisen ja julkisen (arvonlisäverolain 39 ja 40 §:n täytyessä) koulutuspalvelujen tarjoajan välillä mainittakoon ammattilentäjäkoulutus. On toki luonnollista, että kun opiskelija valitsee yksityisen vaihtoehdon,

KK 627/2001 vp — Eero Akaan-Penttilä /kok

hän myös sitoutuu maksamaan koulutuksesta aiheutuvat kustannukset. Tämän lisäksi hän joutuu kuitenkin maksamaan myös arvonlisäveron jo maksamistaan koulutuskustannuksista. Ammattilentäjäkoulutuksessa tämä tarkoittaa lähes 100 000 markan lisälaskua opiskelijalle. Tämä loukkaa nähdäkseni opiskelijoiden yhdenvertaisuusperiaatetta lain edessä. Seuraavassa muutama esimerkki kustannuksista ja rahoituksesta yksityisen ja julkisen koulutuksen tarjoajan välillä.

OPPILAITOS	YKSITYINEN	VALTION AVUSTUSTA NAUTTIVA
Kustannukset/oppilas	300 000 mk + 85 000 mk/alv. (oppilas maksaa kokonaan)	n. 800 000 mk alv-vapaa (oppilas maksaa vain lukukausimaksun 50 000 mk)
Valtion tuki	Ei valtion tukea	n. 49,5 Mmk/v

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän kunnioittavasti valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miksi Poriin perustettavan ammattilentäjäkoulutuksen yhteydessä ei ole haluttu olla yhteydessä ja yhteistyössä jo olemassa olevien vastaavien yksityisten koulutuksen tarjoajien kanssa ja

aikooko hallitus selvittää, ovatko arvonlisäverolain 39 ja 40 § ristiriidassa perustuslain 6 ja 16 §:n kanssa suhteessa edellä esitettyyn?

Helsingissä 10 päivänä toukokuuta 2001

Eero Akaan-Penttilä /kok

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Rouva puhemies, olette toimittanut valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi kansanedustaja Eero Akaan-Penttilän /kok näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 627/2001 vp:

Miksi Poriin perustettavan ammattilentäjäkoulutuksen yhteydessä ei ole haluttu olla yhteydessä ja yhteistyössä jo olemassa olevien vastaavien yksityisten koulutuksen tarjoajien kanssa ja

aikooko hallitus selvittää, ovatko arvonlisäverolain 39 ja 40 § ristiriidassa perustuslain 6 ja 16 §:n kanssa suhteessa edellä esitettyyn?

Vastauksena kysymykseen esitän kunnioittavasti seuraavaa:

Kysymyksen perusteluissa esitetty tieto Finnairin ilmaisuopiston ammattilentäjäkoulutuksen kustannuksista on virheellinen. Siinä esitetään Finnairin ilmaisuopiston ammattilentäjäksi valmistuvan kustannuksiksi 800 000 mk vuodessa, kun vastaava kustannus yksityisellä lentokoululla on 300 000 mk vuodessa. Ammattilentäjän koulutus kestää noin 17 kuukautta Finnairin ilmaisuopistossa ja maksaa kokonaisuudessaan noin 450 000 markkaa. Suunnitellussa ammattilentäjiä kouluttavassa oppilaitoksessa oppilasta kohti tulevat kustannukset olisivat samaa tasoa. Vuosikustannuksina tarkastellen ammattilentäjän koulutuskustannuksissa ei siten todellisudessa ole merkittäviä eroja kaupallisten yksityisten lentokoulujen ja Finnairin ilmaisuopiston välillä.

Eduskunnan vastauksessa hallituksen talousarvioesitykseen vuodelle 2000 todetaan, että eduskunta edellyttää, että ammattilentäjien koulutus järjestetään asiasta valmistuneen liikenneministeriön työryhmän esityksen pohjalta. Tämän mukaisesti opetusministeriö on, asian oltua käsiteltävänä myös hallituksen talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa, valmistellut asiaa edelleen. Tarkoituksena on muodostaa yhdessä Finnair Oyj:n, Porin kaupungin ja valtion kesken osakeyhtiö, jolle opetusministeriö myöntäisi koulutuksen järjestämisluvan ammattilentäjien koulutusta varten. Kun yhtiö on perustettu, on tarkoitus käynnistää neuvottelut tarvittavasta yhteistyöstä yksityisten kaupalliselta pohjalta toimivien lentokoulujen kanssa.

Arvonlisäverokohtelussa kaupallisten lentokoulujen ja Finnairin ilmaisuopiston välillä on eroa. Kuten kysymyksessäkin todetaan, arvonlisäveroa ei peritä koulutuspalveluista, joita järjestetään lain nojalla tai joita lain nojalla avustetaan valtion varoista. Ammatillisen koulutuksen osalta tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että ammatillinen koulutus on arvonlisäveroton palvelu silloin, kun koulutuksen järjestäjälle on myönnetty ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998) tai ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) mukainen koulutuksen järjestämislupa. Järjestämisluvan jälkeen koulutus perustuu mainittuihin lakeihin ja sitä rahoitetaan valtion varoista opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (635/1998) mukaisesti. Ammattilentäjien koulutus ei tältä osin mitenkään poikkea muusta ammatillisesta koulutuksesta. Myös nykyisin Finnairin ilmaisuopistossa järjestettävä ammattilentäjien koulutus on edellä mainituilla perusteilla arvonlisäverotonta.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan opetusministeriö myöntäessään ammatillisen koulutuksen järjestämislupia päättää julkisen valvonnan alaisena järjestettävästä koulutuksesta ja tähän koulutukseen myönnettävästä valtion rahoituksesta. Tätä lainsäädäntöön perustuvaa toimivaltaa määritellä julkinen koulutusjärjestelmän toimiala ei rajoita se, että samaa koulutusta päätetään tai on päätetty järjestää myös kaupalliselta pohjalta.

Se, että tiettyjä koulutuspalveluita tarjotaan sekä valtion subventoimana osana julkista koulutusjärjestelmää että kaupalliselta pohjalta ja että arvonlisäverotuksessa verosta on vapautettu vain lakisääteinen koulutus, ei ole vastoin perustuslain 6 §:ssä säädettyä yhdenvertaisuusperiaatetta eikä 16 §:n 2 momentissa säädettyä julkisen vallan velvollisuutta lailla tarkemmin säädetyllä

tavalla turvata jokaiselle yhtäläinen mahdollisuus saada kykyjensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti opetusta. Päinvastoin lakiin perustuva valtion tukema ammattilientäjien koulutus turvaa mainitun perustuslain 16 §:n 2 momentin toteutumista. Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 11 §:n 2 kohdan mukaan julkisen valvonnan alaisena järjestetyssä ammattilientäjien koulutuksessa hakijoihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita suhteessa ennalta määrättyihin opiskelijaksi ottamisen perusteisiin sekä pääsy- ja soveltuvuuskokeisiin. Näin ollen opiskelijavalinnan tulee julkisen valvonnan alaisessa koulutuksessa perustua ensi sijassa hakijoiden ammatilliseen soveltuvuuteen, ei kykyyn vastata koulutuksesta aiheutuvista kustannuksista.

Helsingissä 5 päivänä kesäkuuta 2001

Opetusministeri Maija Rask

Till riksdagens talman

I det syfte 27 § riksdagens arbetsordning anger har Ni, Fru talman, till behöriga medlem av statsrådet översänt följande av riksdagsledamot Eero Akaan-Penttilä /saml undertecknade skriftliga spörsmål SS 627/2001 rd:

Varför har man inte i samband med den yrkesflygarutbildning som inrättas i Björneborg velat ha kontakt och samarbete med redan existerande motsvarande privata organisationer som erbjuder sådan utbildning och

avser regeringen utreda huruvida 39 och 40 § lagen om mervärdesskatt strider mot 6 och 16 § grundlagen i fråga om vad som anförts ovan?

Som svar på detta spörsmål får jag vördsamt anföra följande:

Uppgiften om kostnaderna för yrkesflygarutbildningen vid Finnairin ilmailuopisto i motivering till spörsmålet är felaktig. Där sägs att kostnaderna för att bli yrkesflygare vid Finnairin ilmailuopisto uppgår till 800 000 mk per år, medan motsvarande kostnad vid en privat flygskola är 300 000 mk per år. Yrkesflygarutbildningen räcker ca 17 månader vid Finnairin ilmailuopisto och kostar i sin helhet ca 450 000 mk. I den planerade läroanstalten för yrkesflygarutbildning har kostnaderna per elev beräknats till samma nivå. Granskar man kostnaderna per år finns det alltså i verkligheten inte några betydande skillnader i utbildningskostnaderna för yrkesflygare mellan kommersiella privata flygskolor och Finnairin ilmailuopisto.

I riksdagens svar på regeringens budgetproposition 2000 konstateras att riksdagen förutsätter

att utbildningen av yrkesflygare ordnas utgående från det förslag som trafikministeriets arbetsgrupp lagt fram i saken. I enlighet med detta har undervisningsministeriet, efter att frågan behandlats också i regeringens finanspolitiska ministerutskott, berett saken vidare. Avsikten är att mellan Finnair Abp, Björneborgs stad och staten bilda ett aktiebolag som undervisningsministeriet beviljar tillstånd att ordna utbildning av yrkesflygare. När bolaget har bildats är det meningen att förhandlingar skall inledas om behövtligt samarbete med privata flygskolor som fungerar på kommersiell basis.

När det gäller mervärdesskatten behandlas kommersiella flygskolor och Finnairin ilmailuopisto på olika sätt. Som det också i spörsmålet konstateras, betalas inte mervärdesskatt för utbildningstjänster som ordnas med stöd av lagen eller som med stöd av lagen understöds av statens medel. För yrkesutbildningens del innebär detta i praktiken att yrkesutbildningen är en momsfri tjänst när utbildningsanordnaren har beviljats sådant tillstånd att ordna utbildning som avses i lagen om yrkesutbildning (630/1998) eller lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/1998). Efter att tillstånd har beviljats baserar sig utbildningen på dessa lagar och finansieras med statliga medel i enlighet med lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (635/1998). Yrkesflygarutbildningen skiljer sig inte i detta på något sätt från annan yrkesutbildning. Också den utbildning av yrkesflygare som för närvarande ordnas vid Finnairin ilmailuopisto är på basis av ovan angivna grunder momsfri.

Enligt gällande lagstiftning beslutar undervisningsministeriet när det beviljar tillstånd att ordna yrkesutbildning om utbildning som är under-

kastad offentlig tillsyn och om statsfinansiering som beviljas för denna utbildning. Denna laggrundade behörighet att definiera verksamhetsområdet för det allmänna utbildningssystemet begränsar inte möjligheten att någon beslutar eller har beslutat att ordna samma utbildning också på kommersiell grund.

Att vissa utbildningstjänster erbjuds dels som statssubventionerade inom det allmänna utbildningssystemet och dels på kommersiell basis och att bara den lagstadgade utbildningen är befriad från skatt i mervärdesbeskattningen, strider inte mot principen om likhet inför lagen enligt grundlagens 6 §, inte heller mot skyldigheten enligt 16 § 2 mom. för det allmänna att på ett sätt som närmare föreskrivs genom lag säkerställa lika

möjligheter för var och en att oavsett medellöshet enligt sin förmåga och sina särskilda behov få utbildning. Tvärtom säkrar den laggrundade yrkesflygarutbildningen som stöds av staten att nämnda 16 § 2 mom. i grundlagen uppfylls. Enligt 11 § 2 punkten i lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning skall det på sökande till yrkesflygarutbildning som är underställd offentlig tillsyn tillämpas enhetliga antagningsgrunder i förhållande till på förhand bestämda grunder för antagningen av studerande samt på inträdes- och lämplighetsprov. Således skall antagningen av studerande i utbildning som står under offentlig tillsyn grunda sig i första hand på de sökandes lämplighet för yrket, inte på förmågan att stå för kostnaderna för utbildningen.

Helsingfors den 5 juni 2001

Undervisningsminister Maija Rask